

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część LIV. — Wydana i rozesłana dnia 4 sierpnia 1896.

Treść: № 140. Ustawa o dozwolaniu dróg pomocniczych.

140.

Ustawa z dnia 7. lipca 1896,

o dozwolaniu dróg pomocniczych.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam co następuje:

§. 1.

Jeżeli nieruchomości pozbawiona jest połączenia drogowego z siecią dróg publicznych, potrzebnego do celów porządnej gospodarki lub użytkowania a to bądź dlatego, że połączenie drogowe wcale nie istnieje, bądź też, że takowe okazuje się niedostatecznym, natenczas w tych przypadkach, w których dla zaspokojenia potrzeby komunikacji nie ziszczają się warunki potrzebne do tego, żeby według §. 365 Powszechnej księgi ustaw cywilnych lub według jakichkolwiek innych ustaw w tym względzie wydanych, uzyskać wywłaszczenie lub pozwolenie pod tytułem darmym, właściciel takiej nieruchomości może żądać od Sądu dozwolenia drogi pomocniczej przez cudze nieruchomości na zasadzie postanowień ustawy niniejszej.

Przy stosowaniu ustawy niniejszej przez wyrazy „połączenia drogowe“ rozumie się tak szlak drożny (drogę utorowaną), jak niemniej prawo do drogi, wykonywane bez istnienia szlaku drożnego.

Odnośnie do gruntów leśnych nie ma miejsca dozwolanie drogi pomocniczej według ustawy niniejszej.

§. 2.

Żądanie dozwolenia drogi pomocniczej jest niedopuszczalne, jeżeli korzyści drogi pomocniczej

nie przeważają szkód, jakieby z niej dla nieruchomości obciążyc się mającej ogółem wynikły tudzież, jeżeli brak połączenia drogowego przypisać należy uderzającemu niedbalstwu właściciela gruntu, którego tenże dopuścił się, gdy ustawa niniejsza miała już moc obowiązującą.

Dla uzyskania połączenia drogowego krótszego od istniejącego, nie dozwala się drogi pomocniczej.

§. 3.

Droga pomocnicza zasadza się na służebności ścieżki dla pieszych, drogi do gonu bydła lub drogi jezdnej, albo na rozszerzeniu takich już istniejących praw do drogi; w szczególności pod tytułem drogi pomocniczej może być także dozwolone współużywanie istniejącej drogi prywatnej lub poprowadzenie szlaku drożnego przez cudzy grunt.

§. 4.

Pod względem rodzaju, rozmiarów i kierunku drogi pomocniczej, jakoteż pod względem bliższych warunków jej używania decyduje interes nieruchomości potrzebującej drogi. Zarazem jednak należy mieć wzgląd na to, żeby cudze nieruchomości jak najmniej były obciążone a ich właściciel jak najmniej obciążony, a zarazem i na to, żeby właściciel potrzebujący drogi, jak najmniejsze poniósł wydatki; osobliwie starać się należy ograniczać ile możności przypadki zezwalania na prowadzenie szlaku.

Drogi pomocniczej można dozwalać tylko o tyle, o ile przez takową regularna gospodarka lub używanie nieruchomości obciążyc się mających nie stanie się niemożliwym lub nie dozna znacznego uszczerbku.

Dozwolanie drogi pomocniczej przez budynki, przez zamknięte dziedzińce i przez ogrody znajdu-

jące się przy domach mieszkalnych a ogrodzone w tym celu, żeby tam osoby obce nie wchodziły, tudzież przez takie grunta, których względy publiczne nie pozwalają użyć na drogę pomocniczą, miejsca mieć nie może.

§. 5.

Właściciel gruntu, potrzebujący drogi pomocniczej, obowiązany jest zapłacić stosowne wynagrodzenie w pewnej kwocie kapitałowej za wszelkie szkody, jakieby przez dozwoleństwo drogi pomocniczej wyrządzone zostały nieruchomościom takową obciążonym.

Oдноśne prawo do żądania wynagrodzenia służy właścicielowi obciążonej nieruchomości bezpośrednio w obec potrzebującego drogi właściciela. Inni, na tej nieruchomości prawa mający (posiadający prawo użytkowania, dzierżawcy itp.), winni ze swemi roszczeniami do wynagrodzenia, o ile nie chodzi o prawa rzeczowe, na zaspokojenie których ma służyć wynagrodzenie kapitałowe (§. 22), zwrócić się do właściciela; przy ustanawianiu wynagrodzenia należy mieć wzgląd także na te uszczerbki, które ci uprawnieni poniosą przez dozwoleństwo drogi pomocniczej.

§. 6.

Jeżeli się dozwala współużywania cudzej drogi prywatnej, przyrost wydatków na utrzymanie drogi, z tego wynikający, wliczyć należy w kwotę wynagrodzenia.

§. 7.

Jeżeli zaś szlak drożny ma być poprowadzony, właściciel nieruchomości, którą się obciąża, ma prawo żądać, żeby właściciel potrzebujący drogi, objął na własność grunt pod drogę pomocniczą potrzebny. W przypadku takim, przy oznaczeniu ceny odkupu mieć należy na względzie nie tylko wartość gruntu odstąpić się mającego, lecz także zmniejszenie się wartości owej części gruntu, która odnośnemu właścicielowi zostanie, w szczególności zaś uwzględnić należy także utrudnienia w prowadzeniu gospodarstwa na pozostałej posiadłości gruntowej, jeżeliby takowe wynikały z odstąpienia.

§. 8.

Roszczenie prawa do dozwoleństwa drogi pomocniczej nie ulega przedawnieniu.

§. 9.

Rozprawa, tycząca się roszczenia w przedmiocie dozwoleństwa drogi pomocniczej, odbywa się na prośbę właściciela nieruchomości, która drogi potrzebuje.

Do odbycia rozprawy powołany jest Sąd powiatowy (także Sąd delegowany miejsko-powiatowy),

w którego okręgu leży nieruchomość potrzebująca drogi pomocniczej.

Pod tym względem, o ile w ustawie niniejszej co innego nie jest postanowione, stosują się zasady postępowania w sprawach niespornych.

Co się tyczy pytania, czy i o ile względy publiczne nie pozwalają użyć pewnego gruntu pod drogę pomocniczą (§. 4, ustęp 3), winien Sąd w każdym z osobna przypadku zasięgnąć oświadczenia właściwej Władzy administracyjnej i przy wydawaniu decyzji uważać takową za wiążącą.

§. 10.

W prośbie oznaczyć należy żadaną drogę pomocniczą podaniem rodzaju i kierunku onejże z wymienieniem numerów katastralnych i rodzajów uprawy odnośnej nieruchomości i z dodaniem nazwiska, stanu i miejsca zamieszkania jej właściciela, tudzież wyłuszczyć powody wyrażonego żądania. Jeżeli nieruchomości są przedmiotem księgi gruntowej, wymienić należy także wykazy hipoteczne.

Prośbę wnieść należy w tylu wygotowaniach, żeby można było każdemu właścicielowi nieruchomości, obciążonej się mających, doręczyć jeden egzemplarz i nadto jeden egzemplarz zatrzymać w sądzie; oprócz tego dołączyć należy jeden egzemplarz nie stęplowany dla doręczenia Władzy politycznej powiatowej.

Dla kilku nieruchomości ze sobą sąsiadujących, którym jednakowo droga pomocnicza jest potrzebna, można jedną prośbą żądać dozwoleństwa takiej drogi pomocniczej.

§. 11.

Otrzymawszy prośbę, winien Sąd najprzód przekonać się z ksiąg publicznych o prawdziwości szczegółów w prośbie zawartych pod względem stosunków własności nieruchomości, o które idzie, i jeżeli nic nie stoi na przeszkodzie rozpoczęciu postępowania, zarządzić audyencyę do rozprawy z wezwaniem wszystkich stron. Właścicieli nieruchomości, które mają być obciążone, wzywa się z zachowaniem przepisów obowiązujących pod względem doręczenia do rąk własnych.

O zarządzeniu audyencyiawiadomić należy także Władzę polityczną powiatową gwoli względów publicznych, które może będą brane na uwagę (§. 4, ustęp 3). Władza ta, jeżeli w zachodzącym przypadku nie jest upoważniona do strzeżenia interesu publicznego, winna niezwłocznie przestać właściwej Władzy administracyjnej odpowiednio uwiadomienie.

§. 12.

Sąd ma zbadać zwyczajnie na miejscu wszystkie stosunki, które dla kwestyi potrzeby drogi pomocniczej i jej postaci, jakoteż dla oznaczenia wy-

nagrodzenia szkody są stanowcze, a to z przyzwaniem dwóch biegłych.

W przypadkach całkiem prostych można zaniechać badania na miejscu.

Badanie rozciągnąć można także na takie nieruchomości, których właściciel potrzebujący drogi nie objął żądaniem w prośbie wyrażonem, o ile użycie ich do jak najodpowiedniejszego celowi poprowadzenia drogi pomocniczej okazuje się potrzebnem. W przypadku tym przybrać należy do rozprawy także właścicieli owych nieruchomości.

§. 13.

Na biegłych powoływać należy ludzi miejscowość znających i obeznanych ze stosunkami ekonomicznymi, o które idzie. Nazwiska tychże oznajmić należy stronom w wezwaniu na rozprawę.

Aż do rozpoczęcia się rozprawy, strony mogą czynić zarzuty co do zdadności lub bezstronności biegłych. Zarzuty te, jeżeli wydają się sędziemu uzasadnionemi, należy uwzględnić. Na miejsce biegłego, który został wyłączony, przybrać należy niezwłocznie innego biegłego.

§. 14.

Od biegłych odebrać należy przysięgę przed rozpoczęciem się rozprawy, jeżeli wszystkie strony nie zrzekną się tego, żeby wykonywali przysięgę.

Biegli mają po dokładnem zbadaniu stanu rzeczy wydać opinię co do drogi pomocniczej, dozwolić się mającej, jakoteż co do wynagrodzenia, które ma być zapłacone.

Każdy biegły obowiązany jest podać istotne podstawy swego rozumowania i wszelkie inne zasady, na których opiera się jego opinia.

§. 15.

Ze względem na wyniki rozprawy, acz bez ujmy dla postanowienia §. 9, ustęp 4, winien Sąd wydać decyzję co do drogi pomocniczej dozwolić się mającej i co do wynagrodzenia, które ma być zapłacone, według naturalnego przekonania, nie kępując się prawidłami dowodowemi, atoli okoliczności, na których opiera swoje przekonanie, wyłuszczyć ma w uzasadnieniu decyzji.

Zarazem postanowić należy, kto ponieść ma kosztą postępowania (§. 25).

Drogę, której się dozwala, opisać należy jak najdokładniej, w razie potrzeby z odniesieniem się do planu szkicowego, który ma być wygotowany.

Jeżeli droga pomocnicza przechodzić ma przez kilka parcel, będących własnością rozmaitych osób,

albo należących do rozmaitych ciał hipotecznych, ustanowić należy wynagrodzenie dla każdego w szczególności właściciela a względnie dla każdej grupy odnośnych parcel z rozdzieleniem według ciał hipotecznych.

Termin do zapłacenia wynagrodzenia wynosi cztery tygodnie od dnia, w którym decyzja nabędzie mocy prawa. Atoli na prośbę obowiązanego może Sąd wyznaczyć mu dłuższy termin, a to aż do lat trzech od dnia, w którym decyzja stanie się prawomocną, pod warunkiem opłacania przez ten czas odsetek od kwoty wynagrodzenia.

Decyzję doręczyć należy stronom z zachowaniem przepisów, tyjących się doręczania do rąk własnych.

§. 16.

Środkiem prawnym do zbijania decyzji Sądu jest tylko rekurs.

Termin do podania rekursu wynosi dni 14.

Rekurs podać należy w tylu wygotowaniach, żeby można było jeden egzemplarz zatrzymać w Sądzie a po jednym egzemplarzu doręczyć tym przeciwnikom żalącego się, których interes wzrusza się zażaleniem. Przeciwnikom tym wolno w przeciągu dni 14 wnieść oświadczenie swoje co do rekursu.

Po nadejściu tych oświadczeń a względnie po bezskutecznym upływie czternastodniowego terminu wyznaczonego do ich wniesienia, przedstawić należy akta z urzędu Sądowi drugiej instancyi.

Postanowienia powyższe stosują się także wtedy, gdy zbijane są decyzje drugiej instancyi.

Jeżeli w przypadku rekursu idzie o rozstrzygnięcie pytania, czy i o ile względy publiczne sprzeciwiają się użyciu pewnego gruntu pod drogę pomocniczą (§. 4, ustęp 3), odnośna deklaracja właścicielki wyższej Władzy administracyjnej, o którą postarać się należy, ma być dla drugiej i trzeciej instancyi stanowczą.

O ile orzeczenie Sądu opiera się na deklaracji danej co do owego pytania przez przynależyte Ministerstwo, rekurs przeciw niemu miejsca mieć nie może.

Udanie się na zwyczajną drogę prawa celem dochodzenia roszczeń, co do których orzekać się ma w postępowaniu ustawą niniejszą urzędzonym, jest niedopuszczalne.

§. 17.

Jeżeli stosownie do prawomocnej decyzji dozwala się drogi pomocniczej za wynagrodzeniem, natenczas, po upływie czterech tygodni od dnia, w którym decyzja stanie się prawomocną, winien

Sąd zarządzić z urzędu na podstawie decyzji odpowiednio wpisanie drogi pomocniczej do księgi gruntowej, stosownie do przepisów o księgach gruntowych; zarazem ma także polecić zhipotekowanie w księgach gruntowych prawa zastawu dla przyznanej kwoty wynagrodzenia z odsetkami na nieruchomości uprawnionej do drogi pomocniczej, gdyby zaś nieruchomość ta w chwili wykonania czynności urzędowej zhipotekowania, złączona była z innymi nieruchomościami w jedno ciało hipoteczne, na całym ciele hipotecznym. Przytem kwotę, która ma być wpisana, oznaczyć należy wyraźnie jako wynagrodzenie ustanowione z powodu dozwolenia drogi pomocniczej i wymienić numer katastralny, tudzież wykaz hipoteczny realności, na rzecz której ta kwota jest ustanowiona.

Jeżeli nieruchomość uprawniona do drogi pomocniczej nie jest wciągnięta do księgi gruntowej, w takim razie, celem ustanowienia prawa zastawu na rzecz kwoty wynagrodzenia z odsetkami, skutecznie należy z urzędu opisać nieruchomość jako prawem zastawu obciążonej.

Jeżeli zaś w wzmiankowanym czterotygodniowym terminie zostanie Sądowi udowodnione, że w ciągu tego czasu zapłacono już a względnie złożono w Sądzie kwotę wynagrodzenia z przypadającymi odsetkami (§. 22), w takim razie zabezpieczenie wynagrodzenia, w pierwszym i drugim ustępie niniejszego paragrafu zarządzone, staje się zbytecznym. W przypadku takim rezolucya do urzędu księgi gruntowej, zarządzająca wpisaniem drogi pomocniczej, zawierać powinna odwołanie się do udowodnionego uiszczenia a względnie złożenia w Sądzie kwoty wynagrodzenia.

Jeżeli decyzją prawomocną dozwolono drogi pomocniczej, ale nie przyznano za to wynagrodzenia, w takim razie wpisanie drogi pomocniczej do księgi gruntowej, w pierwszym ustępie niniejszego paragrafu przepisane, zarządzić należy niezwłocznie, jak tylko decyzya stanie się prawomocną.

§. 18.

Gdy Sąd dowie się o zmianach w osobie właściciela, które zaszyły w dotyczących nieruchomościach po rozpoczęciu się postępowania odnoszącego się do dozwolenia drogi pomocniczej, winien te zmiany uwzględnić, ażeby nowi właściciele weszli w dalsze postępowanie na miejsce swoich poprzedników prawnych.

W każdym razie stan prawny, przez decyzję sądową utworzony, o ile po rozpoczęciu się postępowania zajdą zmiany własności, jest obowiązującym także dla następców prawnych stron w decyzji wymienionych i to nawet w takim przypadku, jeżeli ci następcy prawni nabyli własność na podstawie licytacji sądowej. Przeto zmiana własności odnośnych

nieruchomości, jeżeli tymczasem zajdzie, nie stoi na przeszkodzie czynnościom urzędowym w §. 17 przepisany, atoli ten, który przed otrzymaniem od Sądu uwiadomienia o czynności urzędowej zhipotekowania a względnie o obciążeniu prawem zastawu pewnych nieruchomości, nabył jedną z nich drogą kontraktu bez świadomości o postępowaniu wytoczonym gwoi drogi pomocniczej, ma prawo rzucić się z kontraktu, co jednak winien drugiej stronie kontraktującej oświadczyć w tym samym terminie, który mu służy do wniesienia rekursu przeciw odnośnej rezolucyi sądowej.

§. 19.

Gdzie istnieją księgi wpisów, tam pod względem skutecznie się mającego wpisania decyzji sądowej, stosują się odpowiednio postanowienia §§. 17 i 18.

§. 20.

W razie sprzedaży przymusowej majątku służebnego, służebność drogi pomocniczej utrzymać należy w swojej mocy jako ciężar tego majątku i przekazać na nowego nabywcę bez policzenia na cenę kupną.

§. 21.

Kwocie wynagrodzenia, zabezpieczonej prawem zastawu, należy się pierwszeństwo przed wszystkimi innymi wierzytelnościami na przedmiocie za zastaw służącym ciężąciami, po podatkach monarszych i wszelkich innych poborach publicznych.

§. 22.

Oprócz przypadków, oznaczonych w §. 1425 Powszechnej księgi ustaw cywilnych, wynagrodzenie złożyć należy w Sądzie, w instancyi rzeczoney, także w tym przypadku, gdy na realności obciążonej drogą pomocniczą istnieją prawa rzeczowe trzecich osób.

Złożenie w Sądzie staje się jednak zbytecznym, jeżeli i o ile te prawa rzeczowe pomimo zmniejszenia się wartości odnośnej nieruchomości, wynikającego z dozwolenia drogi pomocniczej są o tyle niezagrożone, że hipoteki zatrzymują takie bezpieczeństwo, jakie w §. 1374 Powszechnej księgi ustaw cywilnych jest przepisane, inne zaś prawa nie mogą oczywiście być wystawione na niebezpieczeństwo.

Sąd powołany do utrzymywania ksiąg publicznych ma prawo wydawać proszącemu o to właścicielowi nieruchomości potwierdzenie na podstawie własnego przekonania, nabytego przez zbadanie stanu rzeczy, że wymagane bezpieczeństwo istnieje.

Złożonej sumy wynagrodzenia użyć należy na zaspokojenie roszczeń osób rzeczowo uprawnionych (ustęp 1) z odpowiednim zastosowaniem postanowień o rozdzielaniu ceny kupna uzyskanej drogą sprzedaży przymusowej, chyba że wierzyciele zrękną się takiego użycia owej sumy; w tym ostatnim przypadku złożoną sumę wynagrodzenia lub część tejże, której wierzyciele nie wzięli, wydać należy uprawnionemu właścicielowi gruntu.

§. 23.

Jeżeli na rzecz pewnej nieruchomości dozwolono drogi pomocniczej na zasadzie ustawy niniejszej, natenczas w przyszłości można o tyle tylko żądać według ustawy niniejszej rozszerzenia istniejącej, lub dozwolenia nowej drogi pomocniczej, o ile odnośne istotne stosunki zmieniły się tymczasem w ważnych względach.

§. 24.

Jeżeli służebność drogi pomocniczej, której na zasadzie ustawy niniejszej dozwolono, stanie się w przyszłości zbędną, winien Sąd na prośbę jednej lub drugiej strony, po poprzednim zbadaniu stanu rzeczy, wydać w tym względzie decyzję i ze staraniem rozważeniem wszystkich stanowczych stosunków, postanowić według słuszności, czy właściciel służebnej nieruchomości ma właścicielowi gruntu władającego zwrócić część zapłaconego w swoim czasie kapitału wynagrodzenia i w jakiej wysokości. Do postępowania w takich przypadkach stosują się odpowiednio postanowienia, wydane pod względem dozwolania drogi pomocniczej.

W podobny sposób postąpić należy na prośbę właściciela realności obciążonej służebnością drogi pomocniczej w takim razie, jeżeli nieruchomość ta z powodu budowania, odmiany rodzaju uprawy itp. ma uleść zmianom, nie pozwalającym w myśl 2 i 3 ustępu §. 4go na dalsze istnienie służebności. Jeżeli zamierzone odmiany w nieruchomości zostaną wiarogodnie udowodnione, służebność drogi pomocniczej należy uchylić, uskuteczniając to uchylenie w związku ze stosownymi ostrożnościami co do rzeczywistego wykonania odnośnych odmian.

Na miejsce uchylonej służebności drogowej ustanowić należy zarazem, na żądanie właściciela potrzebującego drogi, inną drogę pomocniczą.

§. 25.

Koszta postępowania ustawą niniejszą urzędzonego pokryć ma właściciel gruntu potrzebujący drogi, o ile takowych nie sprowadzają nieusprawiedliwione kroki strony przeciwnej.

Koszta, jakieby powstały z powodu interwencji Władz administracyjnych, podjętej w celu zabezpieczenia względów publicznych (§. 4, ustęp 3), nie ciężą na właścicielu gruntu.

W przypadkach późniejszego uchylenia służebności drogi pomocniczej, przewidzianych w §. 24, Sąd wyda decyzję co do poniesienia kosztów przez strony, według zasad słuszności, ze względem na korzyść, jaką każda strona osiągnie z wyniku postępowania.

§. 26.

O ile zajdzie potrzeba przymusowego wykonania decyzji prawomocnych, stosownie do ustawy niniejszej wydanych, można prowadzić egzekucję na podstawie tychże decyzji według przepisów, tyczących się postępowania w sprawach spornych.

§. 27.

Wynagrodzenie w Sądzie złożone uwalnia się od opłacania należytości za zachowanie.

§. 28.

Ustawa niniejsza nabywa mocy obowiązującej od dnia ogłoszenia.

Wykonanie onejże poruczam Moim Ministrom sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i skarbu.

Ischl, dnia 7. lipca 1896.

Franciszek Józef r. w.

Badeni r. w.

Gleispach r. w.

Biliński r. w.

